

पाठ्यपुस्तक-३

२. चित्रकथा

- प्र १. १. चित्रात एकूण तीन मुलगे आहेत. २. चित्रात एकूण तीन मुली आहेत. ३. चित्रात कुत्रा हा प्राणी दिसत आहे.
४. मुलीला गोष्ट आजी सांगत आहे. ५. मुलगी सायकल चालवत आहे. ६. झाडावर एक मुलगा व एक मुलगी चढले आहेत.

३. घमेंडी मोर

- प्र १. १. सर्वजण मोराचे कौतुक करत होते. २. मोराच्या डोक्यावर तुरा आहे.
३. मोर ऐटीत पिसारा फुलवितो. ४. गरुड मोराला गाणे म्हणण्यास सांगतो.
प्र २. १. जंगल २. प्राणी व पक्षी ३. गरुड ४. मोर
प्र ३. १. सुंदर २. ऐटीत ३. कौतुक ४. संपन्न
प्र ४. १. लांडोर २. कोंबडी ३. चिमणा
प्र ५. शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांकडून सुंदर अक्षरात शब्द लिहून घ्यावेत.

हसत-खेळत

- प्र ६. १. जंगल २. पंख ३. रंग ४. सुंदर ५. संपन्न

विचार करा

१. डोंगर	२. ढग	१. पक्षी	२. उडत	१. कुत्रा	२. राखण
१. धबधबा	२. डोंगरा	१. नदी	२. समुद्राला	१. फूल	२. झेंडूचे
१. झाड	२. फुले, फळे	१. बैलगाडी	२. बैल		

४. आला पाऊस आला

- प्र १. १. पाऊस सर-सर पडतो. २. मुलांनी धावता धावता घर गाठले. ३. मुलगा पावसाला चिडून-चिडून पड असे सांगतो.
४. मुलगा भर-भर घरी चला असे सांगत आहे. ५. मुलगा आईच्या कुशीत दडून बसणार आहे.
प्र २. १. पाऊस पडतो, सर सर सर
घरी चला रे, भर भर भर!
३. पड रे पावसा, चिडून चिडून
आईच्या कुशीत, बसलो दडून!
४. धावता, धावता गाठले घर
पड रे पावसा दिवसभर!
४. पाऊस वाजे, धडाड धूम
धावा, धावा ठोका धूम!
प्र ३. १. पाऊस - आज सकाळी जोरात **पाऊस** पडला होता. २. धूम - शाळेची सुट्टी होताच मुलांनी **धूम** ठोकली.
३. घर - माझे **घर** खूप मोठे आहे. ४. कुशीत - मला रोज आईच्या **कुशीत** झोपायला आवडते.
५. दिवसभर - मी आज **दिवसभर** खूप काम केले.
प्र ४. १. वर-वर हर-हर घर-घर
२. रडून फाडून झाडून

५. जरा जाणूया

आंबा

१. या फळाचे नाव आंबा आहे/ हे फळ आंबा आहे. २. आंब्याचा रंग पिवळा/ केशरी असतो. ३. फळाचा राजा आंबा आहे.
४. आंब्यापासून रस, आंबावडी, वेगवेगळी थंडपेय, आंब्याचा मिल्कशेक, आंब्याचे आइस्क्रिम, आंब्याची पोळी, आंब्याची बर्फी..... असे वेगवेगळे पदार्थ बनतात.
५. आंबा कच्चा असतो तेव्हा त्याला 'कैरी' असे म्हणतात.

मोर

१. हा पक्षी मोर आहे. २. मोर नदीकाठी, सखल भागात किंवा गर्द झाडाझुडपात राहतो.
३. मोराचा तुरा डोक्यावर आहे. ४. मोर थुई-थुई नाचतो. ५. आपला राष्ट्रीय पक्षी मोर आहे.

फुलपाखरू

१. हे चित्र फुलपाखराचे आहे. २. फुलपाखराला दोन डोळे आहेत.
३. फुलपाखरू रंगीबेरंगी असते. ४. फुलपाखरू फुलांवर असतात.
५. फुलपाखराला न पकडता त्याची गंमत दुरूनच बघावी कारण त्याचे पंख खूप नाजूक असतात. त्यामुळे फुलपाखराला पकडल्यावर त्याचे पंख तुटण्याची शक्यता असते.

मांजर

१. हे चित्र मांजरीचे आहे. २. मांजर हा पाळीव प्राणी आहे. ३. मांजर दूध पिते.
४. मांजरीला वाघाची मावशी म्हणतात. ५. मांजर उंदराला पकडते.

सिंह

१. हे चित्र सिंहाचे आहे. २. जंगलाचा राजा सिंह आहे. ३. सिंहाचा रंग पिंगट पिवळा असतो.
४. सिंह जंगलात राहतो. ५. सिंहाच्या ओरडण्याला 'गर्जना' म्हणतात.

६. मूर्ख गाढव

- प्र १. १. गाढव फिरता-फिरता जंगलात गेले. २. जंगलात गाढवांना दोन सिंहाचे कातडे सापडले.
३. गाढव सर्वांना सिंह म्हणून घाबरवू लागले. ४. कोवळी पिके बघून गाढवांच्या तोंडाला पाणी सुटले.
- प्र २. १. सिंहाचे २. शेतकरी ३. गाढव ४. काठ्या ५. शेतात
- प्र ३. १. अरण्य, वन, कानन २. हर्ष, खुशी ३. शिवार ४. सखा, सोबती
- प्र ४. १. शत्रू २. दुःख ३. जवळ ४. वाईट
- प्र ५. १. फेकत-फेकत, शेकत-शेकत २. हळू, दळू

हसत-खेळत

- प्र ६. विद्यार्थी आपल्या बौद्धिक क्षमतेनुसार त्यांना ज्ञात असलेली गोष्ट सांगतील.

७. ऊठ मुला!

- प्र १. १. या कवितेत सकाळच्या प्रसन्न वातावरणाचे वर्णन केलेले आहे. २. पानांवर दव थरथरत आहेत.
३. कवितेत रविराजा (सूर्य) खूश आहे. ४. फुलपाखरे फुलांवर फिरत आहेत.
५. मुलाला चिऊ, काऊ, मैना साद घालत आहेत.
- प्र २. १. पक्षी, झाडे, वेली हे सर्व बघती २. म्हणती चल रे बागडायला
- चल तुही बघ मजा किती।। रविराजाचे गुणगान गायला।।

- प्र ३. १. सूर्य २. लता ३. गगन ४. मौज ५. पवन
 प्र ४. १. चिमणी २. कावळा ३. मैना
 प्र ५. १. साडी माडी नाडी २. नक्षी साक्षी कामाक्षी

परिसर स्वच्छता

- प्र १. १. बरोबर २. बरोबर ३. बरोबर ४. बरोबर ५. चूक
 ६. चूक ७. चूक ८. बरोबर ९. बरोबर १०. बरोबर
 प्र २. १. झाडे २. हवा ३. डोंगर/ पर्वत ४. ढग ५. समुद्र

८. चाचा नेहरू

- प्र १. १. चाचा नेहरू (पंडित जवाहरलाल नेहरू) हे मुलांचे आवडते नेते होते.
 २. पंडित जवाहरलाल नेहरू यांचा जन्म १४ नोव्हेंबर, १८८९ रोजी अलाहाबाद येथे झाला होता.
 ३. चाचा नेहरूंच्या आईचे नाव **स्वरूपरानी नेहरू** व वडिलांचे नाव **मोतीलाल नेहरू** असे होते.
 ४. चाचा नेहरूंचे वडील अलाहाबादमधील विख्यात आणि श्रीमंत वकील होते.
 ५. चाचा नेहरूंना लहान मुले व गुलाबाची फुले फार आवडत असे.
 ६. नेहरूंचा जन्मदिवस आपण 'बालदिन' म्हणून साजरा करतो.
 प्र २. १. पंतप्रधान २. गुलाबाचे ३. चाचा नेहरू ४. आवडते ५. शांतिदूत
 प्र ३. १. पुष्प २. जास्त ३. प्रगती ४. राष्ट्र ५. सतत
 प्र ४. १. पारतंत्र्य २. नावडते ३. गरीब ४. स्वदेश
 प्र ५. १. मला लहान मुले खूप आवडतात. २. स्वच्छ भारत हे गांधीजींचे स्वप्न होते.
 ३. प्रत्येकाची आवड वेगवेगळी असते. ४. माझा मित्र खूप श्रीमंत आहे.
 ५. गरीब लोकांना नेहमी मदत करावी.

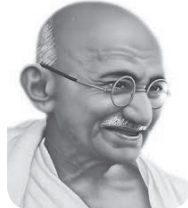
हसत-खेळत

प्र ६. १.

महात्मा ज्योतीराव फुले

२.

महात्मा गांधी

३.

लोकमान्य टिळक

४.

सुभाषचंद्र बोस

५.

सरदार वल्लभभाई पटेल

६.

विनायक दामोदर सावरकर

७.

चंद्रशेखर आझाद

१. चांदोमामा

- प्र १. १. चांदोमामाचं घर लांब आहे. २. चांदोमामाचे चालून पाय दुखतील. ३. लिंबोणीचं झाड छान-छान आहे.
४. आई चांदोमामासारखी गोरी-गोरी पान आहे. ५. आईचा भाऊ चांदोमामा आहे.
- प्र २. १. चालून २. लिंबोणीच्या ३. खाऊ ४. गुपचिळी ५. घर
- प्र ३. १. शशी २. दूर ३. वृक्ष ४. माता ५. तोंड
- प्र ४. १. छान छान छान २. गोरी गोरी पान ३. गोल गोल गोल
४. गुपचिळी ५. गोड गोड गोड
- प्र ५. १. जवळ २. पुढे ३. कडू
- प्र ६. १. थांब-थांब २. झप-झप ३. लप-लप ४. छान-छान ५. गोरी-गोरी
६. गोल-गोल ७. बोल-बोल ८. सोड-सोड ९. गोड-गोड

१०. आपले सण उत्सव सण

- प्र १. १. चित्रात दिवाळी, गुढीपाडवा, नाताळ, होळी, ईद, रक्षाबंधन हे सण आले आहेत.
२. मुले किंवा विद्यार्थी त्यांच्या आवडीचा सण सांगून तो सण का आवडतो? ते सांगतील.
३. प्रत्येक विद्यार्थी साजरे करणाऱ्या सणांची नावे सांगतील.
४. विद्यार्थी त्यांच्या घरी परंपरेनुसार कोणते सण साजरे होतात ते वर्गात सांगतील.

११. काय करता

- प्र १. १. चिऊताई बाळासाठी मऊ-मऊ गादी करत होती. २. ससेभाऊ शेतातले लाल-लाल गाजर खात आहे.
३. मुंगी आपल्याला पुढे चालायचा संदेश देत आहे.
४. या कवितेतील मुलगा बैलदादा, चिऊताई, ससेभाऊ, मनीमाऊ व मुंगीताई यांना प्रश्न विचारत आहे.
- प्र २. १. बैलदादा, बैलदादा काय करता? २. मनीमाऊ, मनीमाऊ काय करता?
शेतकऱ्याला त्याच्या कामात मदत करतो. घरातल्या उंदरांचा पाठलाग करते.
- प्र ३. १. बरोबर २. बरोबर ३. चूक ४. चूक
- प्र ४. १. उंदरांचा पाठलाग करते. २. गाजर खातो. ३. पुढे-पुढे चला संदेश देते. ४. शेतकऱ्याला मदत करतो.

हसत खेळत

- प्र ५. १. कोकिळा २. पोपट ३. कुत्रा ४. गाय ५. घोडा ६. कावळा ७. मोर

शब्दकोडे

उभे शब्द	आडवे शब्द
१. कढई	१. कणीक
२. रविवार	२. ईश्वर
३. नक्कल	३. विमान
४. पंढरपूर	४. लपंडाव
५. वटवृक्ष	५. वृत्तपत्र
६. पटांगण	६. गजानन
७. नयन	७. नथ

१२. कपिला काय

- प्र १. १. हिंदू लोक गाईला देवता मानतात. २. पाठातील गाईचे नाव कपिला आहे.
३. आजी रोज घरापुढील तुळशीची व कपिला गाईची पूजा करीत असे.
४. गाईचे गोमूत्र हे पूजेसाठी वापरतात. ५. गाय स्वभावाने शांत व गरीब असते.
- प्र २. १. लहान २. तेहतीस ३. गाईविषयी ४. श्रीकृष्णाला ५. गोवरी
- प्र ३. १. कपिला गाय २. दामिनी ३. आजी
- प्र ४. १. वंदन २. देह ३. गृह ४. दीन ५. जास्त
- प्र ५. १. उत्तर २. अशांत ३. मोठे ४. मागे
- प्र ६. १. बरोबर २. बरोबर ३. चूक ४. चूक

हसत खेळत

- प्र ७. अ. १. वास समोर मोर २. सण पण रस ३. पाखरू पाल लपा
ब. विद्यार्थी आपल्या बौद्धिक क्षमतेनुसार निरीक्षण करून प्राण्यांची व पक्ष्यांची नावे लिहितील.

१३. रानफुला

- प्र १. १. कवितेत फुलपाखराला 'रानफुला' असे म्हटले आहे. २. फुलपाखरांचा झुला म्हणजे झाडावरील पान.
३. फुलपाखराच्या रंगकला पाकळ्यांसारख्या आहेत. ४. फुलपाखराला बागडण्याची हौस आहे.
- प्र २. १. मधुरस आवडे गोड तुला। २. लळा लागला तुझामला।
पानावरती तुझा झुला।। फुलपाखरू नाव तुला।।
- प्र ३. १. रंग २. झुला ३. पंख ४. हौस ५. रंगकला
- प्र ४. १. बेरंगी २. कडू ३. कुरूप ४. दानव
- प्र ५. अ. १. फुलपाखरे २. पंख ३. पाकळी
ब. १. झुरळ २. मधमाशी ३. मुंगी ४. घरमाशी ५. कोळी

१४. बिरबलाचे चातुर्य

- प्र १. १. बादशहाने प्रत्येक सरदाराला मांजर दिले. २. बादशहाने मांजरीची पिल्ले दरबारात सहा महिन्यांनी आणायला सांगितली.
३. बिरबलाचे मांजर उंदीर पकडण्यात तरबेज झाले. ४. बिरबलाच्या हातातील हडकुळे मांजर पाहून बादशहाला हसू आले.
५. बादशहाने नोकराला दरबारात उंदीर सोडायला सांगितले.
- प्र २. १. खुराक २. मांजर ३. मांजराचे ४. बक्षीस ५. दरबारात
- प्र ३. १. मिठाई २. बिरबल ३. मांजर ४. पिल्लू
- प्र ४. १. चूक २. चूक ३. बरोबर ४. बरोबर
- प्र ५. १. गृह २. दिन ३. महान ४. सावकाश/मंदगती ५. शरीर
- प्र ६. १. वाईट २. रात्र ३. रडू ४. मागे

१५. आळशी माकड

- प्र १. १. पावसाळा सुरू झाला व हिवाळा सुरू झाला की माकडाच्या मनात घर बांधण्याचा विचार येई.
२. पाऊस थांबला व छान ऊन पडले की माकड पिंपळाच्या झाडावरून, चिंचेच्या झाडावरून उडी मारून आंबट-गोड चिंचेचा पाला खायला लागायचे व घर बांधायचे विसरून जायचे, तसेच हिवाळ्यात सकाळ झाली व ऊन पडू लागले की माकडाला मजा वाटायची, या झाडावरून त्या झाडावर उडी मारून फळे खाण्यात दंग व्हायचे व घर बांधायचे विसरून जायचे.

३. माकड पावसाळ्यात ठरवायचा पाऊस संपताच कामाला लागायचे. थंडी कमी झाली की कामाला लागायचे; पण अशा प्रकारे ठरवलेले काम वेळीच न केल्यामुळे व आळशीपणामुळे माकडाचे घर बांधून झाले नाही.

४. ठरवलेले काम जर वेळीच केले नाही तर माकडासारखा पश्चाताप होतो. ते पूर्ण करण्यासाठी कोणतेही काम वेळीच केले पाहिजे.

प्र २. १. चूक २. चूक ३. बरोबर ४. बरोबर ५. बरोबर

प्र ३. १. उन्हाळा - उन्हाळ्यात मी आजोळी जातो. २. वारा - आज संध्याकाळी थंड वारा वाहू लागला होता.

३. घर - माझे घर मंदिर आहे. ४. छान - बागेत फुलांना पाहून छान वाटते.

५. पाऊस - आज सकाळपासून मुसळधार पाऊस पडत आहे.

प्र ४. १. अनेक २. संध्याकाळ ३. गरम ४. जास्त ५. पांढरे

प्र ५. १. वानर २. वर्षा ३. मेघ ४. सदन ५. गगन ६. गुंग

प्र ६. १. अनेक २. एक ३. अनेक ४. एक

मराठी अंकज्ञान

चला अभ्यास करूया

प्र १.	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
प्र २.	क. ४५	ख. २६	ग. ४०	घ. ३०						
	च. ३३	छ. २५	ज. ४३	झ. ३७						